

Uit het aanwinstenboek: januari t/m december 1998

door
Kees Moeliker

Het jaar 1998 leverde gelukkig weer een opleving van het aantal aanwinsten op. Het boek registreerde in totaal 373 'monsters' tegen 80 in 1997. Daarmee zitten we weer op het gemiddelde. Bijna alles wordt in het onderstaande overzicht gememoreerd.

Insecten

Zeker niet alledaags was de schenking door H. de Wijs van 45 geprepareerde kleine weerschijnvlinders *Apatura metis* afkomstig uit Rusland. Het is belangrijk hierbij te vermelden dat deze schenking (98-127) vergezeld ging van BUDEP ontheffing nummer 2270, aangezien deze vlindersoort op een lijst van beschermde diersoorten voorkomt. Het Belasting- en Douanemuseum stootte een (inbeslaggenomen) kistje met twee mooie *Papilio* vlinders uit Maleisië af (en deed er ook een slangenleren tasje bij). Van de heer Molin ontvingen we een 70-tal geprepareerde insecten (meest bijen, hommels en wespen) afkomstig uit Nederland en Algerije (98-139). Precies 100 vliegen (33 soorten Tachiniden en ook 33 soorten uit het genus *Hilara* vulden vele gaten in de collectie (Volkert van der Goot, via Jan Lucas 98-193/4). John Polder ving twee parasitaire bijen van de soort *Melecta luctuosa*, toonde ze aan de leden van de Rotterdamse Natuurhistorische Club en schonk ze vervolgens aan het museum (98-195). Ruud Vis deed ook een duit in het zakje met 100 geprepareerde dag- en nachtvlinders afkomstig uit Europa en Afrika (98-344). De gebroeders Poot vulden de collectie aan met enkele Europese dagvlinders (98-345). Enige losse kevers afkomstig uit Frankrijk, Indonesië en

de Verenigde Arabische Emiraten werden ontvangen van Heij, Reumer en Moeliker (98-183, 190, 272). Van historisch belang was de schenking van mevrouw Landsman-Müller van diverse lepidopterologische attributen behorende tot de uitrusting van wijlen haar man, oud-conservator van het museum. Tussen de spanplanken, insectendozen en boeken bevond zich ook de legendarische 'kist van Landsman', de behuizing van de lamp met laken waarmee hij in alle

'De kist van Landsman' met vanglampen, laken en vlindernet (aanwinstnummer 98-192).

(foto: Kees Moeliker)

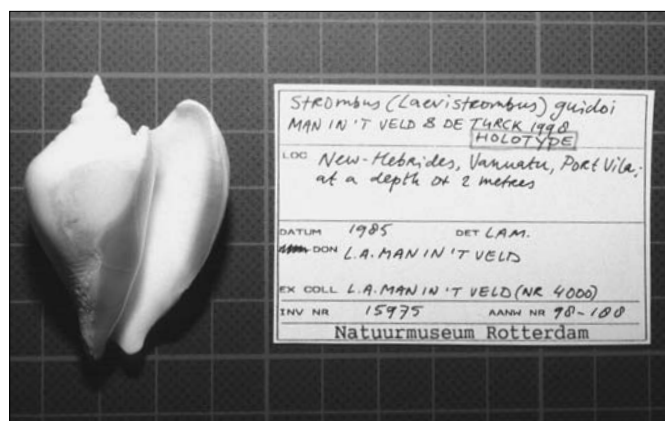
uithoeken van het land vele (nacht)vlinders wist te verschalken (98-192).

Weekdieren en overige ongewervelden

Een uit wetenschappelijk oogpunt belangwekkende schenking was die van Leo Man in 't Veld: het holotype en een paratype van de door hem (mede) beschreven soort *Strombus (Laevistrombus) guidoi* MAN IN 'T VELD & DE TURCK 1998. Het betreft een slak die voorkomt in zee bij het eiland Vanuatu (Nieuwe Hebriden, Grote Oceaan). Meer informatie is te vinden in het Belgische schelpentijdschrift *Gloria Maris*, jaargang 36: 73-107. De omvangrijkste aanwinst

Holotype van *Strombus (Laevistrombus) guidoi* MAN IN 'T VELD & DE TURCK 1998.

(foto: Kees Moeliker)

voor de schelpencollectie was de Collectie Bor (98-006), waarover al eerder in Straatgras werd gerapporteerd (jaargang 10 nummer 1: pagina 15). Een goede tweede vormt de schenking van ruim 1100 monsters, perfect opgeborgen en gedocumenteerde fossiele schelpen uit het Eoceen en Oligoceen van Europa door dr J.J. Vermeulen (98-023a). Paulus de Graaf schonk enige monsters tweekleppigen van het strand van Limon in Costa Rica (98-024) en Kees Heij vond in dat zelfde land *Thais planospiza* en schonk er zeven aan het museum (98-330). Henk Menkhorst raapte drie *Sepia* schilden op van het strand bij Banjul in Gambia (98-017) en Reumer en Moeliker brachten diverse schelpen, waaronder een flinke serie 'verse' *Murex scolopax* (98-196), mee uit de Verenigde Arabische Emiraten. Robert Vink zorgde voor enige monsters schelpen uit Florida, de Rode Zee en de Filippijnen (98-264/268, 328/329, 350/351). Bijzonder welkom waren twee monsters stoottanden die Kees Heij meebracht van Ambon (98-350): het bleek te gaan om *Dentalium elephantinum* en *Dentalium aprinum*. Over de geschubde oester *Crassostrea denticulata* die zich vastgehecht had op een eendenmossel (Hans Post, 98-348) heeft u in de vorige Straatgras (10 [4]: 55-56) kunnen lezen. Jan Lucas bleef niet achter en wist deze soort in oktober 1997 van het strand van zowel 's-Gravezande (98-041) als Hoek van Holland (98-054) te verzamelen. Harry Raad schonk een 70-tal buisjes met uitgezocht schelpengruis van de Nederlandse en Vlaamse kust (98-236). Onder de vele monsters weekdieren die Jan Lucas in 1998 binnenbracht, bevonden zich zeer goede soorten, waaronder de

eisnoeren van de naaktslak *Doto millbayana* die hij in september 1997 op het strand van Ameland aantrof op aangevoerde mosdierkolonies *Plumularia setasea*. Het gaat hier om een nieuwe soort voor Nederland. Ook leuk van Ameland: eieren met jonkies van de pijlinktvis *Alloteuthis*

subulata (98-243). Tenslotte: muschelkalk met mooie schelpafdrukken uit de grote steengroeve bij Winterswijk (Nieuwenhuis, 98-008).

Onder de overige ongewervelden bevonden zich twee fraaie zeesterren (*Marthasterias glacialis* en *Echinaster sepositus*) die Frans de Jong en Frans Slieker in Bretagne verzamelden. Jan Lucas verrijkte de collectie met aanwinsten uit de volgende mariene ongewervelde groepen: Hydrozoa (6 monsters), anemonen (1 monster), ringwormen (36 monsters), kreeftachtigen (115 monsters, waaronder *Diogenes pugilator* en verschillende *Liocarcinus* soorten van Katwijk), stekelhuidigen (35 monsters), manteldieren (10 monsters) en mosdiertjes (36 monsters). Onder deze laatste groep, de Bryozoa, bevond zich aanwinstnummer 98-300: de eerste vondst voor Nederland van een serie kolonies van *Pyripora catenularia* op 23 augustus 1998 aangevoerd aangetroffen op het strand van Hoek van Holland.

Vissen

Klaas Post schonk weer enige ongewone vissoorten afkomstig uit de Noordzee: slijmprik *Myxine glutinosa*, zeeprik *Petromyzon marinus*, rivierprik *Lampetra fluviatilis*, gevlekte griet *Zeugopterus punctatus*, twee sidderroggen *Torpedo nobiliana* en een schol *Pleuronectes platessa* voorzien van een merkteken. Verder vier zonnebaarzen *Leponis gibbosus* uit Frankrijk (Reumer, 98-312), achttien eikapsels van haaien en roggen, waaronder *Raja montagui*, *Raja radiata*, *Raja clavata* en *Scyliorhinus canicula* van Katwijk en Ameland (Lucas, 98-013/14, 018/19, 223/225) en twee jonge meunen *Ciliata mustula* uit de Katwijkse vloedlijn (Lucas, 98-011).

Vogels

De vogelcollectie werd uitgebreid met vele honderden goed gedocumenteerde skeletten en schedels (Post, 98-126; Beekhuizen, 98-350a; Kompanje 98-345a), een huid van *Megapodius forstenii* uit Seram, Indonesië, een schedel van *Eulipoa wallacei* uit Haruku, Indonesië (Heij, 98-178 en 356) en een appelvink *Coccothraustes coccothraustes* uit Swalmen (98-187). Via de Vogelklas Karel Schot bereikten ons weer vele vogelkadavers. Hoogtepunt daaronder was een

Schedel, ondersnavel en halswervels van een Moluks grootpoothoen *Eulipoa wallacei*, dat op 5 december 1998 slachtoffer werd van een kat op de legplaats Tanjung Maleo, Haruku, Indonesië (NMR 9997-00325).

(foto: Kees Moeliker)

Vaal stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa* met een donkere (in plaats van witte) stuit, Hellevoetsluis, 2 december 1997 (NMR 9997-00324).

(foto: Esmee van Bokhoven)

vaal stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa* met een donkere (in plaats van witte) stuit die begin december 1997 uitgeput werd gevonden in Hellevoetsluis (VKS, 98-007). Dit betreft de eerste goed gedocumenteerde vondst voor Nederland. De donkere stuit wijst op een herkomst uit de zuidelijke Atlantische Oceaan of nog verder. Ook van de Vogelklas afkomstig waren een roek *Corvus frugilegus* (uit Heenvliet) en een lepelaar *Platalea leucorodia* (Hellegatsplein).

Zoogdieren

De zoogdiercollectie kreeg dit jaar een flinke influx met een Indische olifant *Elephas maximus* (Ramon) uit Diergaarde Blijdorp (98-184, compleet skelet) en 22 skeletten van dassen *Meles meles* en 11 skeletten van vos *Vulpes vulpes*, hond *Canis familiaris*, huiskat *Felis catus domesticus* en ree *Capreolus capreolus* (Gilbert de Vries, 98-073/107). Verder drie witte mollen *Talpa europaea* (Roelerveld, 98-151/153), schedels van eikelmuis *Eliomys quercinus* en relmuis *Glis glis* (Van Bree, 98-154/155), een zeehond *Phoca vitulina* van de Maasvlakte (Dierenambulance, 98-228) en een twee maanden oude bruinvis *Phocoena phocoena* van het strand van Rockanje (Kompanje, 98-231). De kat van Peter Hoogerwerf zorgde voor een pot vol spits- en woelmuizen uit Oostvoorne (98-341) en Kees Heij zorgde voor schedels en onderkaken van de noordse woelmuis *Microtus oeconomus* afkomstig uit braakballen van de bosuil uit de Esscheplaat bij Strijensas (98-353). Overblijfselen de mammoet *Mammuthus primigenius* kwamen dit jaar uit Rijswijk (kies, R. Stok, 98-161), uit de Rotterdamse Hudsonstraat (hielbeenderen, ENECO, 98-177), de Lokhorststraat (kies, R. Wout, 98-340) en uit Nieuw Lekkerland (bekkenfragment, A. van Ent, 98-349). Niet fossiel, maar wel enkele eeuwen oud zijn de fragmenten van de onderkaak van een baleinwalvis die werden gevonden tijdens wegwerkzaamheden bij Middelharnis (via Adriaan van der Zwan, 98-346).

Reptielen

Deze diergroep komt er meestal bekaaid af, maar dit jaar brachten vakantiegangers en wereldreizigers de nodige aanwinsten mee: *Boa* en *Python* (wervelkolom, Gilbert de Vries, 98-096/097), groengele toornslang *Coluber viridiflavus* (Frankrijk, Heij, 98-189), *Coronella givoudica* (Frankrijk, Heij, 98-270), *Python* (Indonesië, Heij, 98-179) en een nog nader te determineren 'pootloze hagedis' uit Australië (Heij, 98-001). Komodovaraan 'Sura' die op 24 april 1998 in Diergaarde Blijdorp overleed, kon dankzij de welwillende medewerking van onze collega's uit de Diergaarde aan de collectie worden toegevoegd (98-235). Het betreft een huidpreparaat

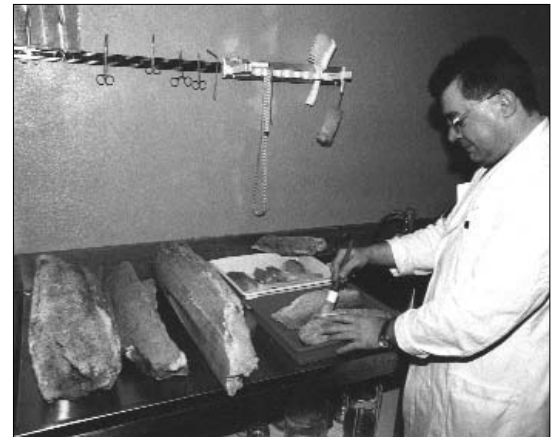
(zie Museumnieuws in deze Straatgras) en het complete losse skelet.

Planten

Het herbarium kreeg een omvangrijke en belangrijke aanwinst te verwerken: ruim 1200 bladen goed geconserveerde en gedocumenteerde Nederlandse flora afkomstig van de Hogere Agrarische School te Dordrecht (tegenwoordig: Hogeschool Delft, afdeling Biologie). Ongeveer 80% daarvan bestaat uit het herbarium A. Erkelens-Wijsmuller, bijeengebracht tussen 1898 en 1925, en materiaal dat kennelijk voor de school werd verzameld door J. Guittart in 1947-1948 en H.J. Lieftink in de jaren '70. Deze aanwinst (98-229) bevat volgens de collectiebeheerder uniek historisch materiaal. Remko Andeweg vulde het herbarium aan met enige honderden planten uit Rotterdam (waaronder *Commelina communis* en *Epilobium lanceolatum* en 20 monsters kranswieren), Weert, Holten, Budel en Dordrecht. Zijn zoektocht naar hemelbomen *Ailanthus altissima* leverde twee zaailingen op uit Oostkapelle (98-009). Van Gijs van der Voet ontvingen we elf planten uit de Rotterdamse binnenstad, waaronder *Lepidium graminifolium* (98-357/358), van Ben Otten een klimopbremraap *Orobranche hederiae* uit Vlaardingencentrum (98-273) en van Jan Nieuwenhuis vier, al in 1965 verzamelde, planten uit Oostenrijk (98-176). Jan Lucas zorgde voor uitbreiding van de (zee)wieren collectie met 62 exsiccaten afkomstig van de stranden van Hoek van Holland, 's-Gravezande en Ameland.

Varia

Opruiming van 'biologiekabinetten' van scholen leveren het museum meestal de nodige aanwinsten op. Dit jaar kregen we via Henk de Jong flink wat boeken, opgezette zoogdieren en vogels, laboratorium benodigdheden, microscopen, binoculaires en educatieve preparaten (98-313). De Gemeentelijke PABO schonk ons diverse naturalia, waaronder schedels, fraaie zoologische vloeistofpreparaten en bloemmodellen (98-230). Boeken en (ingebonden) tijdschriften ontvingen we van Willem Beekhuizen (Limosa 1956-1967), H.J. Berben (Wetenschappelijke Mededelingen KNNV en vier delen 'Het Leven der Planten'), C. Molin (12 entomologische werken), H. Strack (Lakes and Snails) en R. Vis (vier kloeke vlinderboeken van d'Abrera).

André Slupik conserveert de walviskaak van Middelharnis (aanwinstnummer 98-346).

(foto: Kees Moeliker)